

POSTANOWIENIE

W., dnia 27 maja 2014 r.

Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Krzyków we Wrocławiu I Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący SSR Marta Bukaczewska

Protokolant Mateusz Całka

po rozpoznaniu w dniu 16 maja 2014 r. we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy z wniosku J. G., B. G. (1)

przy udziale A. G. (1), D. G., M. M., (...)Oszczędnościowo-Kredytowej Wspólnota w G.

o stwierdzenie nabycia spadku po A. G. (2)

I. stwierdza, że spadek po A. G. (2), zmarłym dnia 2 stycznia 2012 roku we W., ostatnio stale zamieszkałym w O. przy ul. (...), na podstawie testamentu holograficznego z dnia 24 grudnia 2011 roku nabyła M. M. w całości;

II. zasądza od wnioskodawców J. G. i B. G. (1) na rzecz uczestniczki M. M. kwoty po 180,- zł tytułem zwrotu kosztów postępowania;

III. nakazuje wnioskodawcom J. G. i B. G. (1) uiścić na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Krzyków we Wrocławiu kwoty w wysokości po 426,- zł tytułem nieopłaconych kosztów sądowych.

UZASADNIENIE

W dniu 05.06.2012 r. wnioskodawcy J. G. i B. G. (1), , wnieśli o stwierdzenie, że spadek po A. G. (2), ostatnio stale zamieszkałym we O. przy ul. (...) (zmarłym dnia 02.01.2012r.) na podstawie ustawy nabyli J. G. w 1/2 części spadku oraz rodzeństwo spadkodawcy każde po 1/4 części spadku. W uzasadnieniu podnieśli, że spadkobiercami po zmarłym są ojciec J. G., matka B. G. (1) oraz siostry: D. G. i B. G. (1). Wskazali, że w dniu 27.04.2012 r. przed notariuszem D. P., matka spadkodawcy A. G. (1) złożyła oświadczenie o odrzuceniu spadku po spadkodawcy. Wnioskodawcy podali też, że wedle ich wiedzy spadkodawca sporządził testament, który może się znajdować w posiadaniu M. M., konkubiny spadkodawcy. Zarzucili jednak, że biorąc pod uwagę stan zdrowia spadkodawcy, który w chwili składania podpisu i pisania testamentu był w stanie terminalnym, może on być nieważny.

W odpowiedzi na wniosek uczestniczka postępowania M. M. wniosła o stwierdzenie, że spadek po zmarłym A. G. (2) nabyła uczestniczka postępowania M. M. na podstawie testamentu własnoręcznego spadkodawcy z dnia 24.12.2011 r. oraz o zasądzenia na rzecz uczestniczki kosztów postępowania.

W piśmie z dnia 21.08.2012 r. wnioskodawcy zarzucili, że treść testamentu napisała sama uczestniczka postępowania, ponieważ spadkodawca był bardzo osłabiony i nie mógł własnoręcznie napisać testamentu tak precyzyjnym i dokładnym pismem. Ponadto standardem jest korzystanie w takich sytuacjach z usług notariusza, co pozwala zminimalizować kontrowersje związane z możliwością testowania. Fakt, iż uczestniczka postępowania zaniechała asysty notariusza uzupełniająco potwierdza twierdzenia o stanie świadomości spadkodawcy.

Uczestniczka postępowania pismem z dnia 21.09.2012 r. potwierdziła, że przygotowała na prośbę spadkodawcy wzór testamentu, a następnie sporządziła własnoręczny testament, który miał stanowić wzór dla spadkodawcy.

Postanowieniem tut. Sądu z dnia 28.06.2013 r. wezwano do udziału w sprawie (...) Oszczędnościowo – Kredytową z siedzibą w G.w charakterze uczestnika postępowania.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Spadkodawca A. G. (2) zmarł w dniu 02.01.2012 r. Spadkodawca ostatnio stale zamieszkiwał przy ul. (...) w O..

dowód: odpis skrócony aktu zgonu A. G. (2) z dnia 02.01.2012 r. sporządzony przez Urząd Stanu Cywilnego we W. pod numerem (...), k. 8;

W chwili śmierci spadkodawca A. G. (2) był kawalerem. Nie zawierał związku małżeńskiego. Nie posiadał dzieci pozamałżeńskich ani przysposobionych. Rodzice spadkodawcy A. G. (1) i J. G. żyją. Spadkodawca posiadał rodzeństwo – siostry: D. G. i B. G. (1).

dowód: odpis skrócony aktu urodzenia D. G. z dnia 15.05.2012 r. sporządzony przez Urząd Stanu Cywilnego we W. pod numerem (...), k. 9; odpis skrócony aktu urodzenia B. G. (1) z dnia 15.05.2012 r. sporządzony przez Urząd Stanu Cywilnego we W. pod numerem (...), k. 9; przesłuchanie uczestnika postępowania A. G. (1), k. 53-55; przesłuchanie uczestnika postępowania D. G., k. 55-56; przesłuchanie uczestnika postępowania M. M., k. 56-57;

W dniu 27.04.2012 roku, przed notariuszem D. P., prowadzącą Kancelarię Notarialną we W. przy ul. (...), uczestniczka postępowania A. G. (1) złożyła oświadczenie o odrzuceniu spadku po zmarłym synu A. G. (2).

dowód: akt notarialny z dnia 27.04.2012 r., k. 10;

akta sprawy tut. Sądu o sygn. akt I Ns 326/12;

przesłuchanie uczestnika postępowania A. G. (1), k. 53-55;

Zgodnie z testamentem holograficznym z dnia 24.12.2011 r. A. G. (2) do całości spadku powołał swoją konkubinę M. M..

dowód: testament holograficzny z dnia 24.12.2011 r., k. 29;

Spadkodawca planował spisać testament już w roku 2010, liczył jednak na to, że wyzdrowieje. W związku jednak ze stale pogarszającym się stanem zdrowia, spadkodawca na kilka dni przed wigilią Świąt Bożego Narodzenia w roku 2011 roku poprosił swą konkubinę M. M. o sprawdzenie, jak powinien wyglądać testament. Uczestniczka spełniła prośbę partnera przynosząc do szpitala wzór testamentu i sporządzając w oparciu o niego projekt dla spadkodawcy. Korzystając z niego, spadkodawca własnoręcznie napisał testament w godzinach popołudniowych. Był świadomy, jednakże słaby fizycznie. Pisał powoli i dokładnie. M. M. była przy spisywaniu testamentu, a po jego sporządzeniu schowała sporządzony przez A. G. (2) testament.

dowód: przesłuchanie uczestniczki postępowania M. M., k. 56-57;

W trakcie hospitalizacji spadkodawca był regularnie odwiedzany przez członków swojej rodziny, od których otrzymywał wsparcie i opiekę.

W dniu 24.12.2011 r. siedział opierając się o łóżko, obłożony był poduszkami i kocami. Nie mógł samodzielnie siedzieć. Wieczór spędził wraz z rodziną i M. M., która cały dzień była w szpitalu i nocowała przy spadkodawcy. Spadkodawca wszystkich poznawał, ale mało rozmawiał, sprawiało mu to trudność. Był świadomy treści rozmów.

Uczestnicy postępowania układali go w różny sposób, aby było mu wygodnie. Spadkodawca próbował samodzielnie jeść, trzymał sztucze w ręce, jednakże czynności te wiązały się dla niego z dużym wysiłkiem.

Po dniu 24.12.2011 r. nastąpiło gwałtowne pogorszenie stanu zdrowia spadkodawcy. Rozumiał, co się do niego mówi, ale był to prosty logiczny kontakt. Terapia ograniczała się do leczenia paliatywnego, zachowawczego, w celu uśmierzania bólu i cierpienia.

dowód: przesłuchanie A. G. (1), k. 53-55, przesłuchanie D. G., k. 55-56, przesłuchanie J. G., k. 175-176, przesłuchanie B. G. (1), k. 176-177, zeznania J. S., k. 177, zeznania B. G. (2), k. 177-178, zeznania M. R., k. 178, zeznania B. B., k. 178-179, dokumentacja lekarska, k. 68-157;

Nie ujawniono innych testamentów spadkodawcy.

bezsporne

Testament holograficzny został nakreślony przez A. G. (2).

dowód: opinia biegłego sądowego z zakresu klasycznych badań dokumentów J. Z., k. 191-205;

Spadkodawca A. G. (2) w dniu sporządzania testamentu zachowywał pełną świadomość, nie przejawiał w tamtym czasie zaburzeń funkcji psychicznych uniemożliwiających mu kierowanie wolą i swobodne wyrażanie decyzji.

Był w ciężkim stanie fizycznym, jednakże pozostał zdolny do swobodnego podejmowania decyzji i wyrażania woli. Brak było wskazań u spadkodawcy istotnego obniżenia sprawności funkcji poznawczych, sprawności intelektualnej, objawów psychozy, czy też patologicznego, silnego wywierania wpływu na spadkodawcę przez kogokolwiek, w tym przez jego partnerkę. Pozostał w stałym logicznym kontakcie werbalnym – utrudnionym jedynie przez stan somatyczny, fizyczny, problemy z motoryką, nie zaś ze stanem psychicznym. Spadkodawca nie wymagał pomocy psychologicznej i nie został skierowany na konsultację psychiatryczną, co świadczy o tym, że nie było ku temu wskazań. Leki, które przyjmował, w tym morfina, miały za zadanie uśmierzyc ból oraz zapobiec napadom padaczki.

dowód: opinia biegłych sądowych z zakresu psychologii R. K. oraz z zakresu psychiatrii J. K., k. 285-293, opinia pisemna uzupełniająca biegłego sądowego z zakresu psychiatrii J. K., k. 353;

Spadkodawca i M. M. pozostawali przez pięć lat w nieformalnym związku. Do czasu hospitalizacji spadkodawcy zamieszkiwali razem w jego domu rodzinnym. Byli współwłaścicielami działki, którą razem kupili. Spadkodawca był także właścicielem nieruchomości rolnej, darowanej mu przez rodziców.

dowód: przesłuchanie M. M. k. 56;

Ustalając stan faktyczny Sąd oparł się na przesłuchaniu wnioskodawców (J. G. i B. G. (1)) oraz uczestników postępowania (A. G. (1), D. G. i M. M.). Sąd dał także wiarę zeznaniom zawnioskowanych świadków (J. S., B. G. (2), M. R. i B. B.), którzy mieli kontakt ze spadkodawcą w okresie jego hospitalizacji, a zatem posiadali wiedzę o okolicznościach istotnych dla rozstrzygnięcia, pochodzącą z własnym i bezpośrednim obserwacji. Z twierdzeń wymienionych osób wynikało, że w czasie sporządzania testamentu spadkodawca był bardzo osłabiony fizycznie, zachował jednak sprawność intelektualną, zdając sobie sprawę z tego, co się wokół niego dzieje, i w logiczny sposób reagując. Uczestnicy i świadkowie zgodnie zwracali uwagę na dalsze pogorszenie się stanu zdrowia spadkodawcy po Wigilii, a zatem po dniu, w którym sporządził testament. Sąd pominął zeznania wskazanych osób jedynie w zakresie w jakim wskazywali, że spadkodawca nie mógł sporządzić własnoręcznie testamentu. Fakt ten bowiem świadkowie wiązali przede wszystkim ze stanem fizycznym spadkodawcy, a stan ten jak się okazało, nie stanowił przeszkody w sporządzeniu testamentu, skoro biegły z zakresu grafologii stwierdził, że testament nakreślił własnoręcznie A. G. (2).

W ocenie Sądu opinie biegłych sądowych tj. grafologa oraz zespołu biegłych psychologa i psychiatry sporządzone zostały prawidłowo i rzetelnie, a wyprowadzone w nich wnioski są logiczne, przekonujące i wyczerpująco uzasadnione.

Dodać trzeba, że biegły z zakresu psychiatrii w sposób bardzo szczegółowy i dokładny ustosunkował się do zarzutów zgłoszonych przez wnioskodawców. Na podstawie powołanych opinii Sąd władny był ustalić, że w dacie sporządzenia testamentu spadkodawca był w ciężkim stanie fizycznym, jednakże stan ten nie wpływał na jego zdolność do swobodnego i świadomego podejmowania decyzji i wyrażania woli.

Sąd oddalił wniosek pełnomocnika wnioskodawców złożony na rozprawie w dniu 16.05.2014r. o ponowne przesłuchanie świadka B. B. na okoliczność stanu psychicznego spadkodawcy w okresie hospitalizacji, a zwłaszcza w dniu sporządzenia testamentu. W trakcie rozprawy w dniu 07.12.2012r. wskazany świadek złożył bowiem wyczerpujące zeznania. Ponadto okoliczność, której dotyczyć miało ponowne przesłuchanie, wymaga wiadomości specjalnych, a tych B. B. nie posiada. Świadek nie jest psychiatrą i nie dysponuje wiedzą niezbędną dla oceny stanu psychicznego spadkodawcy, w szczególności ustalenia, czy zmarły w czasie hospitalizacji znajdował się w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Podkreślić też trzeba, że sam świadek, składając zeznania stwierdził, że „nie potrafi powiedzieć, czy spadkodawca byłby w stanie podjąć decyzję o sporządzeniu testamentu w sposób świadomy” (k. 179). Powołane okoliczności w połączeniu ze wskazaniem przez świadka, że nie pamięta, czy widział spadkodawcę w dniu sporządzenia testamentu, doprowadziły Sąd do przekonania, że ponowne przesłuchanie świadka B. B. na okoliczność stanu psychicznego spadkodawcy w okresie hospitalizacji (w szczególności w dniu sporządzenia testamentu) nie wpłynęłoby na wynik postępowania.

Sąd zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 926 § 1 kc powołanie do spadku wynika z ustawy albo z testamentu.

W myśl § 2 przywołanego przepisu dziedziczenie ustawowe co do całości spadku następuje wtedy, gdy spadkodawca nie powołał spadkobiercy albo gdy żadna z osób, które powołał, nie chce lub nie może być spadkobiercą. Z przepisu tego wynika pierwszeństwo dziedziczenia na podstawie testamentu w stosunku do dziedziczenia ustawowego.

Stosownie do art. 949 § 1 i 2 kc spadkodawca może sporządzić testament w ten sposób, że napisze go w całości pismem ręcznym, podpisze i opatrzy datą. Jednakże brak daty nie pociąga za sobą nieważności testamentu, jeżeli nie wywołuje wątpliwości co do zdolności spadkodawcy do sporządzenia testamentu, co do treści testamentu lub co do wzajemnego stosunku kilku testamentów. W myśl art. 945 § 1 pkt 1 kc testament jest nieważny, jeżeli został sporządzony: w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli, pod wpływem błędu uzasadniającego przypuszczenie, że gdyby spadkodawca nie działał pod wpływem błędu, nie sporządziłby testamentu tej treści lub pod wpływem groźby.

Zgodnie z § 2 przywołanego artykułu na nieważność testamentu z powyższych przyczyn nie można się powołać po upływie lat trzech od dnia, w którym osoba mająca w tym interes dowiedziała się o przyczynie nieważności, a w każdym razie po upływie lat dziesięciu od otwarcia spadku.

W toku przeprowadzonego postępowania ustalone zostało, że spadkodawca sporządził testament własnoręczny w dniu 24.12.2011r.. Z treści testamentu, na podstawie którego do dziedziczenia całości spadku powołana została uczestniczka postępowania M. M., wyraźnie wynika wola spadkodawcy. W związku jednak z zarzutami, zgłoszonymi przez pominiętą w testamencie rodzinę zmarłego, Sąd ustalić musiał, czy testament jest ważny tj. czy nie doszło do spełnienia przesłanek z art. 945 k.c. skutkujących nieważnością testamentu. W szczególności zbadać należało, czy z uwagi na stan zdrowia A. G. (2), fakt że przebywał w szpitalu i chorował na nowotwór, a testament sporządził na kilka dni przed śmiercią, nie znajdował się w momencie sporządzania testamentu w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli oraz czy był w stanie samodzielnie sporządzić testament. Ustalenie i zbadanie istotnych dla sprawy okoliczności wymagało zatem wiadomości specjalnych biegłych z zakresu grafologii i psychiatrii. Ostatecznie Sąd - w wyniku sugestii biegłego z zakresu psychiatrii, który wskazał, że w celu wydania w pełni rzetelnej opinii niezbędna jest również psychologiczna ocena relacji panujących w rodzinie oraz relacji z konkubiną spadkodawcy - skorzystał też z wiedzy biegłego z zakresu psychologii, zlecając wspólną opinię psychiatryczno-psychologiczną.

W oparciu o powołane opinie Sąd ustalił, że zapisy testamentu zostały nakreślone przez A. G. (2) oraz, że spadkodawca nie wykazywał zaburzeń funkcji psychicznych, które uniemożliwiałyby mu kierowanie wolą i swobodne wyrażanie decyzji, pomimo „częściowego uszkodzenia mózgu” z powodu przerzutów choroby nowotworowej, jak również z powodu przyjmowania leków mających wpływ na pracę mózgu. W materiale sprawy brak jest wskazań do stwierdzenia u spadkodawcy istotnego obniżenia sprawności poznawczych, sprawności intelektualnej, objawów psychozy, czy też patologicznego, silnego wywierania wpływu na spadkodawcę przez jego partnerkę. Można natomiast stwierdzić, że pozostawał w stałym logicznym kontakcie werbalnym (utrudnionym jedynie przez stan fizyczny), nie wymagał pomocy psychologicznej i nie został skierowany na konsultację psychiatryczną. Ponadto, jak zauważyli biegli sądowi, brak jest danych pozwalających na ustalenie, że przyjmowane przez spadkodawcę leki o działaniu psychotropowym, oddziaływały na niego w jakikolwiek inny sposób niż przewidziany: przeciwbólowy i przeciwpadaczkowy. W tych okolicznościach, sama tylko potencjalna możliwość wywołania przez podawane A. G. (2) leki działań niepożądanych, w tym skutkujących utratą zdolności kierowania wolą i swobodnego wyrażania decyzji, nie może stanowić wystarczającej podstawy do kwestionowania ważności testamentu.

Nie pozostawał też spadkodawca pod wpływem nacisków i sugestii ze strony uczestniczki postępowania M. M., którym z powodu swojej choroby i osłabienia, nie mógł się przeciwstawić i które mogłyby skutkować nieważnością testamentu. M. M. sprawowała wprawdzie opiekę nad spadkodawcą podczas procesu chorobowego, w tym w trakcie hospitalizacji, jednakże spadkodawca nie był całkowicie uzależniony od opieki partnerki. A. G. (2) aż do śmierci otrzymywał silne wsparcie ze strony członów rodziny, którzy równie mocno jak uczestniczka postępowania zaangażowani byli w proces jego leczenia. Bliscy spadkodawcy niemal codziennie odwiedzali go w szpitalu, starając się ulżyć w wywołanych chorobą cierpieniach. Brak jest zatem przesłanek do przyjęcia, że z powodu choroby i nacisków uczestniczki postępowania, doszło u spadkodawcy do utraty wewnętrznego poczucia swobody testowania, wpływającego na ważność testamentu. Odmiennej oceny nie uzasadnia też okazanie spadkodawcy przez M. M. wzoru testamentu. Nie można bowiem zapominać, że spadkodawca w chwili sporządzania testamentu był młodym, 27-letnim mężczyzną i mógł nie znać wymogów ważności testamentu własnoręcznego, w tym wszystkich elementów które winien on zawierać. Ponadto w orzecznictwie przyjmuje się, że sugestie osób trzecich nie wyłączają swobody powzięcia decyzji, gdyż w przeciwnym wypadku niemal każde oświadczenie woli dotknięte byłoby omawianą wadą, rzadko bowiem człowiek działa zupełnie swobodnie (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2011 r., sygn. akt: I CSK 115/11, LEX nr 1112728).

Mając powyższe na uwadze, orzeczono jak w pkt. I postanowienia.

O kosztach postępowania w punkcie II postanowienia orzeczono w oparciu o art. 520 § 2 k.p.c. W ocenie Sądu istniały podstawy do odstąpienia od zasady wyrażonej w art. 520 § 1 k.p.c., zgodnie z którą, każdy uczestnik postępowania nieprocesowego ponosi koszty związane ze swym udziałem w sprawie. W myśl art. 520 § 2 kpc odstąpienie takie możliwe jest w sytuacji gdy uczestnicy są w różnym stopniu zainteresowani w wyniku postępowania lub ich interesy są sprzeczne. Ponadto w art. 520 § 3 kpc przewidziane zostało, że jeżeli interesy uczestników są sprzeczne, sąd może włożyć na uczestnika, którego wnioski zostały oddalone lub odrzucone, obowiązek zwrotu kosztów postępowania poniesionych przez innego uczestnika.

Uznając, że interesy wnioskodawców i uczestniczki postępowania M. M. były sprzeczne w odniesieniu do sposobu dziedziczenia po A. G. (2), Sąd włożył na wnioskodawców obowiązek zwrotu kosztów na rzecz uczestniczki postępowania tj. kosztów zastępstwa przez profesjonalnego pełnomocnika w wysokości 360 zł, obciążając z tego tytułu każdego z nich kwotą w wysokości 180 zł. Wnioskodawcy zobowiązani też zostali do pokrycia brakujących kosztów sądowych w oparciu o przepis art. 113 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

ZARZĄDZENIE

1. odnotować
2. odpis doręczyć zgodnie z wnioskiem

3. kal. 14 dni